

راهکارهای بالا بردن در آمد پرورش دهندگان گوسفند و بز در ایران

مهندس محمدجواد طهوری و مهندس مسعود والی

در شماره قبل مطالبی در خصوص مشکلات پرورش گوسفند و درآمد ناچیز گوسفندداری در ایران عنوان شد. در این قسمت سعی می‌شود تا راهکاری برای پایین آوردن هزینه‌ها و بالا بردن درآمد گوسفندداران ارائه گردد.

مدیریت تولید مثل

یکی از راه‌های کم کردن هزینه‌ها، بالا بردن توان تولیدمثلی قوچ‌ها و میش‌ها با استفاده از ابزارهای مدرن مدیریتی می‌باشد که می‌توان با بالا بردن توان تولیدمثلی قوچ‌ها از تعداد آنها در گله کاست که علاوه بر بازگشت سریع‌تر سرمایه، هزینه‌های نگهداری را نیز کاهش می‌دهد. همچنین بالا بردن توان تولید مثلی میش‌ها باعث زایش بیشتر، هم در یک مرحله زایش و هم در دفعات زایش در طول سال شده، در نتیجه میزان سود سالیانه بیشتر خواهد شد.

طی سالیان اخیر ابزارهای مختلفی برای مدیریت تولید مثل معرفی شده‌اند که مهم‌ترین آنها داروهای تنظیم‌کننده زمان فحلی و جفت‌گیری گوسفند و بز می‌باشد که از این گروه می‌توان سیدر، اسفنج و رگولین را نام برد.

رگولین و افزایش جفت‌گیری

رگولین یک قطعه حاوی هورمون ملاتونین است که در زیر پوست گوش قوچ و میش کاشته می‌شود و با راهسازی تدریجی هورمون ملاتونین باعث می‌شود به نوعی اثر کوتاه شدن روز و بلند شدن مدت شب به دام القا شود به طوری که پس از حدود ۲ ماه، یک فصل جفت‌گیری مشابه فصل جفت‌گیری طبیعی که در اواخر تابستان و اوایل پاییز شروع می‌شود در دام ایجاد شود.

نحوه استفاده از رگولین:

با استفاده از تنگ مخصوص کاشت رگولین، در زیر پوست قوچ‌ها ۳ عدد و در زیر پوست میش‌ها یک عدد رگولین کاشته می‌شود. با توجه به اینکه نیازی به برداشتن قطعات رگولین از زیر پوست نیست، کل عملیات استفاده از رگولین همان یک مرحله کاشت است.

زمان بندی کاشت رگولین در قوچ و میش:

رگولین در قوچ‌ها ۹-۷ روز قبل از میش‌ها کاشته می‌شود و ۴۹ روز پس از کاشت رگولین در زیر پوست میش‌ها، قوچ‌ها وارد گله می‌شوند و پس از ۱۵ روز جفت‌گیری به حداکثر خود می‌رسد.

مزایای استفاده از رگولین:

- ایجاد یک فصل تولید مثلی که با توجه به امکان وقوع جفت‌گیری متعدد شانس باروری را بیشتر می‌کند.
- استفاده هم‌زمان رگولین در قوچ و میش که باعث بالا رفتن توان تولید مثلی قوچ‌ها هم می‌شود. این امر به ویژه در مواقعی که فعالیت جنسی قوچ‌ها به طور طبیعی کم است (در جفت‌گیری‌های خارج از فصل طبیعی) اثر قابل توجهی در باروری گله دارد.
- آسانی کاشت رگولین و عدم نیاز به برداشتن آن.
- با توجه به ماهیت اثر رگولین، بهترین و واضح‌ترین اثر استفاده از آن را می‌توان در خارج از فصل جفت‌گیری طبیعی گله که در حالت عادی بازدهی گله بسیار پایین است مشاهده نمود.

مهمترین زمینه‌های استفاده از رگولین:

- تغییر تاریخ جفت‌گیری و زایش برای فروش بره‌ها در گران‌ترین فصل سال
- افزایش باروری قابل توجه بره‌های ماده (شیشک‌ها)
- کم کردن فاصله دو زایش از یکسال به ۸ ماه
- ایجاد فصل جفت‌گیری در بره‌های ماده ۱۰-۸ ماهه برای کم کردن زمان انتظار بره

- بالا بردن توان تولید مثلی قوچ‌های گله

- ایجاد سیستم زایش کنترل شده بدون فشرده‌گی زایش

- ایجاد سیستم زایش در تمام طول سال برای گله‌های بزرگ به نحوی که بازار فروش مستمر داشته باشند

در پایان قابل ذکر است که رگولین در کشورهای آمریکایی، اروپایی، خاورمیانه و همچنین استرالیا مورد استفاده وسیع قرار می‌گیرد و در ایران نیز در استان‌های مختلف

از قبیل خراسان رضوی، آذربایجان غربی، اردبیل و ... مورد استفاده قرار گرفته است و روند رو به رشد استفاده از رگولین بیانگر کارایی و مفید بودن آن می‌باشد.

شیوه کار با رگولین:

روز اول - ۳۰ هفته قبل از موعد انتظار برای زایش. اگر قوچ‌ها جدا نگهداری نمی‌شوند بایستی اقدام به جداسازی تمامی میش‌ها از تمامی قوچ‌ها و بزهای نر نمود. سپس باید از متخصص تلقیح و دامپزشک دعوت شود تا اقدام به کاشت ایمپلنت نموده دستورات بعدی را برای زمان وارد شدن گله نرها صادر کند.

عواملی که الگوی جفت‌گیری را تحت تاثیر قرار می‌دهد:

عوامل بسیاری وجود دارند که جفت‌گیری گله را قبل از فصل جفت‌گیری تحت تاثیر قرار می‌دهند. از آن جمله می‌توان به وضعیت بدنی، کارایی قوچ و مرحله شیردهی اشاره نمود. این حالات تحت تاثیر رگولین قرار ندارند ولی می‌توانند جنبه‌های مثبت استفاده از رگولین را تحت تاثیر قرار دهند. فعالیت جفت‌گیری پس از ورود نر به گله در صورتی زودتر اتفاق می‌افتد که:

- ۱- درمان با رگولین نزدیک شروع فصل جفت‌گیری طبیعی باشد.
- ۲- در فصل قبلی گله زودتر زاییده باشد.
- ۳- گله دارای تعداد زیادی از میش‌هایی باشد که به طور طبیعی می‌توانند قبل از فصل جفت‌گیری طبیعی به قوچ جواب بدهند.
- همچنین پس از ورود نر به گله جفت‌گیری در صورتی دیرتر رخ می‌دهد که:
 - ۱- استفاده از این هورمون زودتر از موعد توصیه شده انجام گیرد.
 - ۲- گله در فصل قبلی دیرتر زایمان کرده باشد.
 - ۳- قوچ‌ها کاملاً از گله جدا نشده باشند.
 - ۴- گله دارای میش‌های نابالغ زیادی باشد.
 - ۵- گله دارای عوامل ممانعت کننده تغذیه‌ای یا عفونی باشد.

سلامت خود گوسفندان:

استفاده از این ماده هیچ تغییری در رشد و تکامل بره ایجاد نمی‌کند و همچنین در شروع بلوغ بره متولد شده نیز تاثیری ندارد. آزمایشات نشان داده‌اند که در سال بعد از استفاده از رگولین، میش‌ها دوباره به فصل طبیعی جفت‌گیری خود برگشته‌اند. درمان‌های مکرر با این دارو هیچ تاثیری بر کارایی میش‌ها در تمام طول عمر ندارد و بیش از کارایی طبیعی جنسی از آنها کار نمی‌کشد. از آنجا که ایمپلنت نزدیک گوش کاشته می‌شود خطر تخریب لاشه به دلیل ضعف تکنیک تزریق نا محتمل می‌باشد. همانند هر تزریق دیگری کارگذاری این کاشته نیز با خطر عفونت همراه است لذا باید احتیاط لازم برای عملیات بهداشتی به عمل آید. رگولین بر روی رشد و خود پشم گوسفندان تاثیر نمی‌گذارد ولی در برخی حیوانات مثل سمور نشان داده شده که باعث افزایش رشد خز می‌گردد.